

Szobor-kérdések és szobor-válaszok

Pálffy Katalin szobrászművész alkotói világa

Van még néhány szobrászművész, illetve kételkedés nélkül szobrászművésznek nevezhető alkotó jelenkori művészetünkben, akik a szobrászati alapanyagok teljes megújulásának, átváltozásának korszakában – a XX. század utolsó harmadában és az új évezredben is – tudatosan ragaszkodnak a tradicionális matériákhoz és a megmunkálás metódusaihoz. Nem kísérleteznek betonnal, üveggel, papírral, textillel, műanyagokkal vagy élő organizmusokkal – és nem minősítenek szoborrá talált tárgyakat és eszközöket, szemétre vetett rekvizitumokat sem –, hanem tovább építik azokat az anyagválasztásban és mesterségben megteremtett hagyományokat, amelyeket szobrászelődeik évszázadokkal, évezredekkel korábban megalapoztak. E hagyományőrző szobrászok napjainkban már egyre fogyatkozó táborában jeleskedik hosszú évtizedek óta Pálffy Katalin szobrászművész is, aki leginkább kőszobrokat farag, és ritkábban az agyagba mintázott plasztikáit önti bronzba. Tehát az ún. elvétellel és hozzáadással gyakorolt szobrászati műformálás elhivatott alkotója. A művészettörténészek az életmű feltérképezése során majd regisztrálhatják, hogy Pálffy Katalin kezdetben alabástromot faragott, majd a mészkövet fogta vattatóra, hogy aztán következzenek a keményebb kövek: a siroki gránit, a bazalt és a tufa, hogy aztán Bogács bányájában ráleljen a Mátra és a Bükk vulkanikus dácit-tufa alapanyagára. A klasszikus örökség vállalása azonban nemcsak az alapelemekhez, a matériákhoz és eszközökhöz, a kivitelezési eljárásokhoz való hűségben ölt testet, hanem ezzel szoros összefüggésben az alkotások térszemléletében, térbe állításában, tömegképzésében, formarendjében – vagyis plasztikai szemléletében, és így az alapkérdésekben, a világ és a művészet viszonyának mérlegelésében, konfrontációjának problémakörében is. Az e szobor-világot jellemző, általános és karakteresen egyedi, egyéni vonások megragadásának kísérlete előtt azonban néhány fontos külső körülményről sem szabad megfeledkeznünk.

A mesterei, Laborcz Ferenc és Pál Mihály szobrászművész meghatározó jelentőségű műhelyéből a múlt század hetvenes éveinek közepén kilépő Pálffy Katalin 1970 óta, tehát immár ötven esztendeje Csepel lakója és alkotója, e városrész művészeti életének meghatározó, szervező, a művészközösségért önzetlenül dolgozó művészegyénisége. Első kiállítását is 1975-ben itt, a mai Csepel Galéria előd-intézményében rendezte, hogy aztán számos, kisplasztikákból és éremművészeti alkotásokból összeállított önálló kollekciót mutasson be szerte az országban. Fellépéseit húsz, majd tíz évvel ezelőtt ugyanúgy egy *Kis szoborkönyv* megjelentetésével kísérte, mint a legújabb, a 2019-es, a közelmúlt egy évtizedes terméséből válogató együttes bemutatását is. Műveinek nagy része a magyarországi alkotótelepeken, így 1990 és 2010 között, húsz éven át a siroki alkotótáborban született meg. A kiállítótermekben bemutatott

művei mellett azonban fontosak a megbízásra készült, közösségi terekben otthonra lelt alkotásai is: amelyek sorában van körplasztika és dombormű, emlékmű és domborműves emléktábla, emlékszobor és síremlék, s amelyek körében talán a leghangsúlyosabb műcsoport a szakrális emlékek együttese, így a stáció-domborművek sorozata. Ám a köztereken és közösségi belső terekben megvalósított monumentális művek létrejöttének domináns tényezője a megrendelő és programja, valamint a befogadó tér, a környezet feltételrendszere és adottsága, vagyis Pálffy Katalin művészi tevékenységére is érvényes lehet az a konzekvencia, amelyet a tradicionális szobrászat szférájában dolgozó alkotók munkásságára érvényesíthetünk: az igazi, az autonóm szobrászati eszményeiről, a plasztikai törekvéseiről és leleményeiről a független alkotói munka szellemében és gyakorlata szerint megszületett művek révén fogalmazhatunk meg tanulságokat. Meghatározza és kissé megnehezíti tájékozódásunkat, hogy Pálffy Katalin abban a tünékenységekben játszó esztétikai szférában munkálkodik, ahol már-már teljesen szertefoszlanak a valóságra vonatkoztatható mozzanatok és motívumok, ahol csak jelzések, utalások, asszociatív kapcsolatok teremtenek támpontokat, vagy inkább gondolati kiindulási pontokat, de ahol éppen ezért a szabad képzeletszárnyalást nem kötik meg az ábrázolási, a konkrétummegjelenítési konvenciók. Tehát messziről, nagyon messziről kell elindulnunk, hogy felfejthessük a konkrét valóságra csak távolról reflektáló, a valóságelemeket, az alakokat, az állatfigurákat és organizmusokat, a jelképeket, a szimbólumokat mintegy emlékszerűen megidéző alkotások titkait: a természetszeretetet, a természet tisztelete, és a keresztény szellemisség, a szakralitás és a hit által inspirált, és az ezek összekapcsolódása, összeölelkezése által megrajzolódó tartalmi, gondolati tartományokat és jelentésköröket. E bonyolult, jelzésekből és jelentésekből szőtt világ értelmezéséhez a kulcsot a művész egykori mestere, Pál Mihály adta meg, aki leszögezte, hogy „az Istentudat velünk született emberi tulajdonság, s az értelem hivatása az, hogy feltárja azt. Pálffy Katalin keresése Istennel való kérdezz-felelet játék, amelyben a kérdések és a válaszok is szoborban rögzülnek.”

A kőből kibontott, csaknem mindig tömbszerűen megformált, az áttöréseket mellőző, a nagy, összefüggő felületpalástok ívelésének, domború és homorú testzáródás-váltakozásainak teret nyitó és a bronzban megszilárdított Pálffy-szobor tehát a pontos felismertetés és a konkrét hivatkozás elmosásának terepe, és a megmunkáltság mellett a nyerseségeknek is teret adó, megannyi talányt, transzcendens kérdésselvetést és válasz-érzetet összpontosító mű-közeg. A fekvő nőkre, a torzókra, a növényi és állat-egyedekre – lóra, bikára, halra, kosra, madárra – és az organikus növényi burjánzásokra hivatkozó, s a keresztény ikonográfia és a távoli kelet őskori kultúrájának motívumait, így vissza-visszatérően az evangélista jelképeket, a Krisztus-fejet, a korpuszt, fantasztikus állatfigurákat megjelenítő Pálffy-kompozíciók hangsúlyosan anyagszerű munkák: általában kerülnek az aprólékos, finom kimunkáltságot, a cizellált előadásmódot, mert inkább a tömegek játékával, a felületek egymással feleselgető ívelésével jellemezték.

Az emberiség mitikus múltjába kalauzoló ósanyák, földanyák, szimbolikus fekvő alakok mellett a szokatlan természeti jelenségeket idéző, növény- és növénytermés-szobrai, madár-plasztikái a formateremtés gazdagságával, a kő-

anyag szépségének kibontásával, az ismeretlen szépségek megteremtésével vagy feltárásával bilincselhetik le a művek szemlélőjét. Csupa domborodás, csupa burjánzás vagy lágy, a testet hullámozó paláستtal övező a Pálffy-faragvány, amelynek kőanyag-gazdagságáról, anyagszerűségéről, felületi kiképzésének érzékenységről, egyszerre érvényesített kifinomultságáról és nyerseségéről is hosszan értekezhetnénk. A tíz éve megjelent *Kis szoborkönyvében* a művész Dürert idézte meg: „...ne térj el a természettől saját elgondolásod szerint, mert csalatkozni fogsz, ha azt hiszed, hogy magadtól jobbat találsz. Mert bizony a tudás benne rejlik a természetben és aki ki tudja belőle bontani, az birtokba veheti.” Nos, Pálffy Katalin ezt a szabályt szem előtt tartva és e szabályt megszegve alkotja meg szobrait: a természetben, a természeti teremtményekben, az emberben rejlő tudást különös, egyéni szemlélettel bontja ki, s egyszer-mind keresztényi elhivatottsággal, vérbeli formateremtőként újra is formálja, értelmezi azt.

Ebben a valóság jegyeit, a mindennapok motívumait az emlékek kódéba utaló, a konkrétumok pontos megtestesítésének törekvéseit határozottan elvető szobrászati műteremtésben paradox módon, mégiscsak a dolgok, a jelenségek pontos megragadásának és felmutatásának határozott művészi szándéka munkál. A szobrász ugyanis tudja, hogy az organikus plasztikai burjánzásban, a motívumok emlékszerű megidőzésében, az asszociatív-stilizált formarendben minden csak mintegy sejtésszerűen jelenhet meg: amely a transzcendenciával áthatott lét mélységes titokzatosságával ölt testet. E szép művészeti felismerés szépen megformált plasztikai összegzéseivel szembesülhetünk és gazdagodhatunk Pálffy Katalin szobrászművész alkotásainak körében, szobrainak hatóterében.

Wehner Tibor

